

UTDANNINGSDIREKTORATET
Att. Øyvind Lind Kvanmo
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Saksbehandler Eilef Bergan Hansen
Vår dato 06.09.2024
Vår referanse 2024/379
Deres dato
Deres referanse

Innspill fra FUG angående UDIR sitt utkast til «Hvordan beskytte elever mot skadelig innhold på nett»

Innspill fra FUG angående UDIR sitt utkast til «Hvordan beskytte elever mot skadelig innhold på nett»

Vi takker for et godt drøftingsmøte den 27. august der det kom frem mange konstruktive innspill fra de ulike organisasjonene. Det er gledelig å se at mange av organisasjonene deler syn med FUG på mange områder. Nedenfor følger våre skriftlige innspill.

- FUG mener at veilederen i innledningen bør vise til at skolen i dag er den siste store fellesarenaen vi har i samfunnet – som når ut til barn og foreldre på tvers av kultur, sosio-økonomisk status, religion og så videre. Klasserommet er derfor en viktig arena for felles refleksjon og samtale rundt viktige faglige og holdningsskapende problemstillinger – også innen den digitale utviklingen. I tett samarbeid med foreldre og elever bør derfor skolen jobbe mer med digital dannelse og veiledning. Fordi tekniske løsninger aldri vil være 100% effektive, må filterløsninger aldri bli en erstatning for god og inkluderende utvikling av dannelse, digital dømmekraft og gi elevene gode verktøy i å håndtere vanskelige situasjoner - filterløsninger kan kun være et tillegg.
- Hva som faktisk er «skadelig/uønsket» innhold er en diskusjon vi tenker det er viktig at både foreldre og elever er involvert i, da det er lett å trå «feil» i forhold til barnas ytringsfrihet og medvirkning i samfunnet. I stedet for å stenge ned alt mulig for å være «på den sikre siden», så innebærer den digitale verden en viss risiko som det er vanskelig å komme utenom. Skolen og foreldrene må derfor ha, og løpende diskutere og videreutvikle, et system for å ivareta og reflektere sammen med enkeltelever og klassen når ubehagelige situasjoner oppstår. Slike systemer vil være viktig læring for enkeltes, og klassens, (digitale) dømmekraftutvikling og verktøykasse for å håndtere vanskelige situasjoner.
- Vi kunne tenkt oss at veilederen la enda større fokus på modenhet. Selv om modenhet ofte er knyttet til elevens alder (årstrinn på skolen), kan dette også variere en del fra årskull til årskull og mellom ulike skoler. Det er derfor viktig at det er jevnlig oppfølging mellom skole, foreldre og elever når det kommer til diskusjon rundt modenhetsnivå – og med det eventuelt hvilke filteringsløsninger og filterliste(r) som passer best. Dette kan selvfølgelig gi litt større utfordringer i hvordan de tekniske

løsningene brukes og kanskje at det finnes flere mulige filter å implementere inn mot en/flere spesifiserte gruppe(r) ut ifra modenhet.

- FUG mener veilederen bør presisere at Kripos sine lister må implementeres i samtlige skolers nettfiler. Slik vil en sikre seg at alle skoler filtrerer bort ulovlig innhold, samt sider/plattformer der politiet vet at mange barn og unge utsettes for, eller lokkes inn i, kriminelle handlinger. FUG vil presisere at filterløsningene også må ivareta skolens plikt jamfør §27-1 i opplæringsloven til å beskytte barna mot reklame.
- Skolene/skoleeierne må legge til rette for god informasjon og samhandling med foreldrene. Skolen må gi tydelig og tilpasset informasjon til foreldre og elever om hvilke tiltak som er iverksatt for å sikre elevene, hvordan skolen jobber med slike problemstillinger – og hvordan foreldre og elever kan medvirke til at verktøy, metoder, filter og lignende blir bedre og mer tilpasset den enkelte klasses modenhetsnivå.
- FUG ønsker at veilederen skal si noe om at foreldremøtene på skolen kan være en viktig arena der barnas digitale vaner og dannelse blir diskutert i foreldregruppen. I tillegg til å informere om status, kan skolen her være en igangsetter for å få foreldrene til å bli kjent med hverandre. Med dette på plass, vil foreldrene i større grad kunne utveksle erfaringer om egne praksiser for barnas mediebruk, tilgang på sosiale medier, gaming, skjermtid og så videre. Skolene bør også legge til rette for opplæring av foreldrene i bruken av digitale enheter og tilhørende læringsressurser og plattformer dersom disse skal tas med hjem og brukes til for eksempel leksearbeid. I denne sammenheng må spørsmålet omkring foreldres tilgang til elevenes digitale enheter avklares. FUG mener bestemt at foreldrene har krav og plikt til å følge med på barnas utvikling. For å få til dette, må de ha tilgang til å kunne logge seg inn på barnas digitale enheter, læringsplattformer og lignende – uten å måtte bryte grunnleggende digital sikkerhet. Vi vet for eksempel at mange skoler ber barna om å la foreldrene bruke sine barns brukernavn og passord – det er ikke greit.
- FUG innser at det for mange kommuner kan bli mest naturlig at filter og lignende ivaretas på skoleeier-nivå. FUG ønsker derfor at veilederen skal presisere at kommunale foreldreråd (eventuelt FAU(er) i små kommuner der KFU ikke er naturlig) skal medvirke i arbeidet rundt sikkerhet på nett. Ved å følge saksgangen i skoledemokratiet, vil foreldrestemmen bli hørt. KFU/FAU(er) skal i disse tilfellene få anledning til å komme med innspill og medvirke på alle spørsmål som omhandler filterløsninger og lignende (jamfør vårt første strekpunkt) – og som tas /diskuteres på kommunalt nivå. Her skal elev- og foreldrestemmen bli hørt om blant annet hvor de mener at grensene for de ulike filtreringsløsningene skal settes.
- FUG ønsker et kompetansesenter eller lignende der kommuner og skoleledere kan få informasjon og veiledning til hvordan de kan sikre elever mot skadelig innhold - og eventuelt maler de kan bruke i medvirkningsprosesser og ved implementering av løsninger. Dette vil gjøre det lettere for samtlige kommuner, store som små, å komme i posisjon til å oppfylle de rådene og kravene veilederen peker på. Det bør i

tillegg vurderes å ha en sentral tilbyder (for eksempel kommuneCERT) av tekniske løsninger for de kommunene som trenger det.

Med vennlig hilsen

Eilef Bergan Hansen
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur